Wydanie poranne.
Nr. 274. Wtorek 29 września 1914. Rocznik XXIII.

2 K miesięcznie z odsyłką.
Zagranicą miesięcznie 2 M. 30 f., 3 fr. 50 ctm., 2½ szyl. 70 cm. amer.
Tygodniowo w Krakowie 40 h. z dostawą do domu 46 h.
Cena numeru oddzielnego 8 h.
Reklamacye otwarte są wolne od opłaty pocztowej. — Redakcya rękopisów nie zwraca i bezimiennych listów nie uwzględnia.

NAPRZÓD

Organ centralny polskiej partyi socyalno-demokratycznej.
Wychodzi codziennie popołudniu z wyjątkiem niedziel i świąt.

Redakcya i Administracya Kraków, Dunajewskiego 5.
Telefon Redakcyi Nr. 396.
Telefon Administracyi Nr. 2314.
Konto czekowe Nr. 34.095.
Adres telegr.: Naprzód Kraków.
Dział inseratowy: Pl. WW. Świętych 11.
Telefon Nr. 1354.
Konto czekowe Nr. 910.
Ceny ogłoszeń: Za miejsce wiersza petitem 20 h. Za miejsce wiersza petitem w nadesłanem 60 h.

Przedłużenie moratoryum.

Moskale pchają się na Węgry.

Budapeszt, 29 września.

„Budapester Korrespondenz“ otrzymuje z kompetentnej strony wiadomość, że Rosyanie także wczoraj przekroczyli w kilku miejscach granicę w komitacie Ung. Znajdujące się tam nasze wojsko wstrzymało nieprzyjaciela. Potyczki są jeszcze w toku. Z pobliskich stron kraju udały się większe oddziały dla wsparcia naszych wojsk.

„Zeppelin“ nad Warszawą.

Berlin, 29 września.

„Berliner Tageblatt“ ogłasza wiadomość biura Reutera z Warszawy, według której w sobotę rano przeleciał nad Warszawą balon „Zeppelina“ i rzucił dwie bomby.

Holandya przeciw Anglii.

Berlin, 29 września.

Dzienniki ogłaszają depeszę z Rotterdamu, według której zatrzymywanie holenderskich okrętów handlowych i przelatywanie ponad terytoryum holenderskiem, praktykowane przez Anglików, oburzyło opinię publiczną przeciw Anglikom, a spotęgowało sympatye do Niemiec. W holenderskich kołach handlowych panuje obawa, że w razie zwycięstwa Anglii Holandya zostanie pozbawioną znacznej części swoich kolonij.

Azya przeciw Rosyi.

Konstantynopol, 28 września.

„Ikdam“ dowiaduje się, że między Rosyanami a szczepem perskim Kardar przyszło **do starcia**. Atak rosyjski został **odparty**. Jeden oficer rosyjski i 20 żołnierzy poległo. Tensam szczep wziął do niewoli szeika z Bazamu i jego zwolenników, którzy stali po stronie Rosyi a którzy niedawno wyemigrowali. Szczep ten wydał ich **władzom tureckim**.

Tensam dziennik ogłasza następujące doniesienia z pism perskich: **Rosyanie wycofują się z Persyi**. Kozacy rosyjscy odeszli z Meszeg przez Aszabat, pozostawiając broń, działa i amunicyę. **Rosyanie z obawy przed wybuchem rewolucyi w Rosyi ogłosili stan oblężenia w wszystkich obszarach zamieszkałych przez muzułmanów**. Wiadomość, że Rosyanie zostali pobici przez Austryaków i Niemców, wywołała **silny prąd przeciwko Rosyanom**. Z Turkestanu w dalszym ciągu odbywa się transport wojsk do Rosyi. Ruch pocztowy i handlowy wstrzymany. Rosyanie wzmacniają fortyfikacye na granicy Afganistanu. Koło Kuszk **Afganistanie zaatakowali wzgórze opanowywujące tunel rosyjski**, który prowadzi do Afganistanu. Tunel miał się zawalić, przyczem wielu Rosyan zostało pogrzebanych. Emir Afganistanu wysłał **180.000 ludzi na granicę Turkestanu**. Ta siła zbrojna zostanie jeszcze **wzmocnioną**. Rosyanie obawiają się, że także Persowie w Asserbeidżan i Korassan pomaszerują przeciw nim.

O wymianę jeńców.

Berlin, 29 września.

„Nordd. Allg. Ztg“ pisze: Według wiadomości dzienników **z Szwajcaryi**, miało nastąpić porozumienie między rządem francuskim a niemieckim co do pozwolenia niemieckim kobietom i dzieciom, oraz nieobowiązanym do służby wojskowym mężczyznom, zatrzymanym we Francyi, na powrót do ojczyzny. W tej formie wiadomość ta jest **mylną**, gdyż rokowania te nie zostały jeszcze ukończone.

Unieważnienie umów.

Paryż (przez Rzym), 29 września.

Rząd francuski uchwalił **unieważnić** wszystkie między Francuzami z jednej, a Niemcami, Austryakami i Węgrami z drugiej strony po wypowiedzeniu wojny zawarte umowy. Wykonanie traktatów, zawartych przed wojną, jeżeli już się rozpoczęło, zostaje **wstrzymanem**. Zresztą takie układy mogą być sądownie unieważnione.

Walki w koloniach.

Londyn (przez Berlin), 29 września.

Biuro Reutera donosi z Pretoryi pod datą 24 września: Stacya policyjna Rietfontein została 19 b. m. przez oddział niemiecki w sile 200 ludzi zajętą. Jak biuro Wolffa do tej wiadomości zauważa, chodzi tu o **dość znaczną stacyę angielską**, leżącą na wschód od Keetmanshoop.

Kronika wojenna.

Wiedeń. Cesarz wczoraj w południe odwiedził rannych, wypytywał się szczegółowo o ich stan. Cesarz przemawiał do chorych w ich językach ojczystych. Kilkakrotnie zauważono łzy w oczach monarchy.

* * *

Zjednoczenie Niemców.

Berlin. Wczoraj przed południem odbyło się wspólne posiedzenie niemieckiego kongresu handlowego, niemieckiej rady rolniczej, komisyi wojennej przemysłu niemieckiego, jakoteż zjazdu niemieckich rękodzielników i Izb handlowych. Posiedzenie otworzył prezydent parlament K a e m p f. Zgromadzenie przyjęło rezolucyę konstatującą, że naród niemiecki wie, iż **chodzi o jego istnienie** i dlatego zjednoczył się jak jeden mąż. Naród cały jest **gotów do wszelkich ofiar na wszystkich polach** i wytrwa, aż **osiągnie rezultat godny ogromnych ofiar**, poniesionych na rzecz wojny. W ten sposób daną będzie podstawa do nowego rozwoju, nowej siły i dobrobytu państwa niemieckiego. W tym duchu zredagowano telegram do cesarza Wilhelma.

Cholera.

W Galicyi i w Austryi.

Wiedeń. Departament sanitarny ministerstwa spraw wewnętrznych ogłasza: 28 b. m. stwierdzono bakteryologicznie dwa wypadki cholery **w Wiedniu**, tudzież po jednym wypadku w **Żyżkowie** w Czechach i w **Gieszynie** na Śląsku. Zachorowały osoby przybyłe z północnego terenu wojny. Według wiadomości, które nadeszły z **Galicyi** 28 bm., stwierdzono tam w **Dobromilu** 22 wypadki cholery, a w **Podgórzu** 9 wypadków cholery, wszystkie u osób wojskowych.

Na Węgrzech.

Budapeszt. Jak ministerstwo spraw wewnętrznych ogłasza, w d. 27 b. m. stwierdzono w Budapeszcie w szpitalu św. Gerharda 8 wypadków cholery, w Miskolcz 3, w Debreczynie 2 i w kilku innych miejscowościach 6 wypadków cholery.

Wydanie poranne i wieczorne razem 8 hal.

We Lwowie i w Galicyi wschodniej.

Warszawski „Kuryer poranny“ z 22 b. m. zamieszcza kilka wiadomości o Lwowie i Galicyi wschodniej, zaczerpniętej z „Ruskawo Słowa“, które pisze:

Kolej od granicy do Lwowa jest naprawiona i przerobiona na szerokotorową. Ruch odbywa się bez przeszkody.

Po Brodach idzie stacya Krasne, gdzie odbywała się pierwsza uporczywa bitwa. Miejscowość stanowi szerokie pole. Porozrzucane po niem patrony od nabojów. Widać mogiły. Rzędami ciągną się okopy austryackie.

Cały personal urzędniczy kolei stanowią Rosyanie, odkomenderowani z Rosyi. Stacye mają nazwy miejscowe, napisane rosyjskiemi literami. Wzdłuż linii kolejowej koło Lwowa widać porozrywane druty kolczaste i okopy.

Życie we Lwowie jest teraz ciche, kilka sklepów niemieckich zamknięte, **polskie i żydowskie otwarte.** Mowa dookoła polska. Chodzą **policyanci i żandarmi rosyjscy.** Ale na posterunkach stoją tymczasem policyanci austryaccy. Chodzą i proszą, ażeby nie zbierać się grupami. **Restauracye i hotele otwarte.** Sprzedaż mocnych trunków i piwa wzbroniona. Miasto tymczasowo cierpi na brak pewnych produktów. Niema cukru, soli, chleba. Funt masła kosztuje 2 ruble.

Z rozporządzenia dowódcy wojsk frontu południowo-zachodniego, wychodzić będzie we Lwowie gazeta „Wojennoje Słowo“.

Przedłużenie moratoryum.

Wiedeń, 29 września.

„Wiener Ztg“ i „Dziennik ustaw państwowych“ ogłaszają rozporządzenie cesarskie, mocą którego prolongata przyznana rozporządzeniem cesarskiem z 31 lipca 1914 względnie 13 sierpnia b. r. dla powstałych przed 1 sierpnia b. r. prawno-prywatnych pretensyj pieniężnych dotyczy odtąd już **niecałej sumy, lecz jednej czwartej pretensyi,** przynajmniej jednakże **suma 100 K wraz z procentami** całej pretensyi i należytościami ubocznymi **wyjętą** zostaje z pod prolongaty, a więc ma być **zapłaconą.**

Tylko podobne stopniowe umorzenie zobowiązań datujących się z przed 1 sierpnia 1914 pozwala oczekiwać stopniowego powrotu do uporządkowanych stosunków. Dla dłużników, którzy faktycznie nie są w możności nawet 25% pretensyi zapłacić, przewidzianą jest **prolongata sędziowska,** która ma ich chronić od zbyt ciężkiego następstwa. Jako dzień zapłaty dla 1/4 części pretensyi, wyjętej z pod prolongaty i dla długów aż do sumy 100 K przy żądaniach, które zostały prolongowane aż do 30 września, przewidziany jest **termin płatności 14 października.** Dla żądań, które płatne będą między 1 października a 30 listopada, obowiązuje dzień zapadłości, **najwcześniej jednakże zawsze dzień 14 października.** Reszta sumy, tj. 3/4 pretensyi, jeżeli pretensya zapada między 1 października a 30 listopada, jest **prolongowaną o dni 61.** Dla prędzej zapadających pretensyj rozporządzenie cesarskie **przedłuża prolongatę reszty sumy aż po dzień 30 listopada.**

Postanowienia co do pretensyj, od prolongaty całkiem wyjętych, zostały niezmienionemi. — **Z pod prolongaty wyjęto** także żądania z pożyczek na zastaw.

Podwyższenia doznały sumy, jakie mają być płacone przez towarzystwa **ubezpieczeniowe** — zwłaszcza te postanowienia, że suma ubezpieczeniowa na życie ma być wyrównaną do wysokości 3000 K, a suma ubezpieczenia od szkody do wysokości 5000 K. Równocześnie przewidzianem jest, że ubezpieczeni, którzy zalegają z zapłatą premii ubezpieczeniowej na życie, nie doznają niekorzyści prawnej.

Obowiązek banków, kas oszczędności i innych zakładów kredytowych co do wypłaty wkładek zostaje **rozszerzony.** Na podstawie pretensyi z rachunku bieżącego można od banków krajowych i akcyjnych żądać zwrotu miesięcznie 5% (dotąd 3%) z czynnego stanu, jakim się rozporządzało w d. 1 sierpnia b. r. Dalej bez względu na wysokość sumy można żądać zwrotu tych pieniędzy, które są konieczne dla wypełnienia obowiązku płacenia częściowych sum wierzycielom. Także włożone przez sąd pieniądze, dalej pieniądze złożone przez adwokatów i notaryuszów dla rozporządzenia sądowego lub z polecenia czy wypełnienia nieprolongowanych zobowiązań ich klientów, mogą być **w pełni** wycofane.

Rosyanie na wojnie.

Korespondent wojenny „Berl. Tageblattu“ otrzymał z naczelnej komendy niemieckiej armii rozmaite dokumenty, zabrane Rosyanom w ostatnich zwycięskich starciach. Niektóre z nich zasługują na uwagę.

Jeden z nich, odnoszący się do rozbitej armii Samsonowa, opiewa między innemi (pochodzi z dnia 26 sierpnia):

„Głównodowodzący rozkazał, aby przy zdobywaniu niemieckich miast zabierano **od 5 do 10 zakładników** z pośród mieszkańców, mających urzędowe stanowiska. Poza tem należy od miast **żądać kontrybucyi** w kwocie wymierzonej przez komenderującego generała, aby w przyszłości te pieniądze mogli otrzymać mieszkańcy naszych miast, którzy ucierpieli od niemieckich okrucieństw. **Kontrybucyę należy nakładać na ludność niemiecką, nie zaś na polską.** Pozostawiony przez Niemców majątek rządowy należy konfiskować.

Przy jednym ze wziętych do niewoli oficerów znaleziono rozkaz, pochodzący od Rennenkampfa, że **nie należy zwracać uwagi na białą chorągiew** u Niemców, lecz dalej walczyć, wroga ostrzeliwać, „a n a w e t g o z n i s z c z y ć“.

Rosyanie uprowadzają ze sobą mężczyzn, nadających się do służby wojskowej. Np. z jednej miejscowości w okręgu Wystruć zabrano 300 mężczyzn w wieku od 17 do 50 lat.

Innym razem zaszedł wypadek, że Rosyanie do swego biwaku zabrali **kobiety** ze wsi, przetrzymali pewien czas i puścili je z powrotem do domu...

Często się znajduje u jeńców rosyjskich wstęgi z celluloidu dla wzniecania pożarów. Niemcy robili próby z temi wstęgami. Istotnie, rezultat był nadzwyczajny — wszystko się zapalało dokoła odrazu.

KRONIKA.

Wtorek 29 września.

Nowiny krakowskie.

Następny numer „Naprzodu“ wyjdzie **dziś o godz. 6 wieczór.**

O obcych, szczególnie Królewiaków, w Krakowie. Dyrekcya policyi przypomina obwieszczenie komendy twierdzy z 12 września b. r., że przynależni do państw: rosyjskiego, serbskiego, czarnogórskiego, angielskiego, francuskiego i belgijskiego **winni są natychmiast twierdzę tutejszą opuścić,** gdyż w przeciwnym razie zostaną **przymusowo wydaleni. Wyjątek** stanowią tylko ci poddani rosyjscy narodowości **polskiej** (i ich rodziny), którzy pozostają tu w publicznej służbie, jak również ci, którzy uzyskali w dyrekcyi policyi pozwolenie na pobyt w rejonie fortecznym i są na 3 miesiące dostatecznie zaprowiantowani. Zamożniejsi poddani rosyjscy narodowości polskiej, którzy chcą Kraków opuścić, mogą wyjechać pociągami pocztowymi do zachodnich krajów monarchii lub Czech, zaś **pozbawieni środków pieniężnych zostaną wysłani pociągami ewakuacyjnymi** do Austryi Niższej. Wskazanem jest, by tak jedni jak i drudzy wystarali się w dyrekcyi policyi o świadectwo nienagannego zachowania się podczas pobytu w Krakowie. Szczegóły dotyczące pociągów ewakuacyjnych uwidocznione są w rozlepionych ogłoszeniach magistratu.

Aresztowanie szpiega. Austryackie władze wojskowe aresztowały przed kilku dniami w Kacicach w gub. kieleckiej właściciela dóbr Dymitra Nabokowa, szambelana carskiego, pod zarzutem szpiegostwa. Nabokow miał porozumiewać się z wojskami rosyjskiemi w Królestwie Polskiem. Odstawiono go najpierw do Krakowa „pod telegraf“, a stąd po przeprowadzeniu śledztwa do sądu wojskowego przy ul. Monteluppich. Nabokow bywał w czasie przed wojną częstym gościem w Krakowie.

TELEGRAMY

z 29 września.

Powstanie albańskie przeciw Serbii.

Saloniki. Według wiadomości z Monastyru, w okolicy Dibry wybuchło powstanie albańskie, przyczem Serbów wypędzono.

Parlament grecki.

Ateny. Na wczorajszem pierwszem posiedzeniu Izby deputowanych wybrano prezydentem Zavicianosa, zwolennika Venizelosa, 88 głosami przeciw 17.

Administracya „Naprzodu“ przypomina, że należy opłacać prenumeratę **zawsze zgóry,** a wobec trudności zbierania prenumeraty w Krakowie przez inkasenta prosimy o składanie prenumeraty przez roznosicieli **za zwrotem pokwitowania,** które roznosiciele mają przy sobie.

Również zawiadamiamy **biura dzienników,** że tym **wysyłkę dalszą wstrzymamy,** które nie wyrównają **wysłanych rachunków odwrotnie** przekazem.

Wiadomości o zaginionych.

Za ogłoszenie w tym dziale należy przesłać 2 korony.

Herrman Alojzy, kadet w 8 batalionie 5 kompanii saperów, został 7 b. m. pod Rzyczkami na północ od Rawy Ruskiej ranny w nogę. Przewieziono go na miejsce opatrunku, a odtąd ślad po nim zaginął. Wiadomość uprasza się przesłać ojcu pod adresem: Hugo Herrman, Wiedeń IV, Johann Straussgasse 40.

NADESŁANE.

Wydawca: Ignacy Daszyński. — Redaktor odpowiedzialny: Franciszek Kubanek. Drukarnia Ludowa, Kraków, Dunajewskiego 5 (Telefon 1310).